

תוכן עניינים

1	מבוא
2	סקירת ספרות
8	שיטה
10	ממצאים
16	דיון
18	ביבליוגרפיה
	נספחים

1. מבוא

סוגיית השתלבות נשים ערביות אקדמאיות בשוק העבודה הינה סוגיה חשובה ומהותית להבנת תמונת המצב החברתית-תרבותית במדינת ישראל. מחד, נראה כי התמורות החיוביות שחלות בעולם המערבי מחלחלות גם למגזר הערבי, אשר באות לידי ביטוי בעלייה באחוז הנשים הערביות הלומדות במוסדות להשכלה גבוהה בארץ וכן, בעלות תארים אקדמאיים. מאידך, נראה כי על אף שרכישת השכלה אמורה לפתוח הזדמנויות כלכליות ותעסוקתיות, לא מדובר בקשר ישיר במקרה של נשים ערביות. למעשה, נשים ערביות מתמודדות עם מספר חזיתות מפלות בו זמנית- הן בשל היותן נשים, הן בשל היותן נשים מהמגזר הערבי בעל ערכים פטריאכלים והן בשל היותן חלק ממגזר המשתייך לאוכלוסיית מיעוט (עראר & אבו עסבה, 2010).

המחקר הנוכחי מבקש לעלות על נס את חשיבות הסוגיה ולסקור את תמונת המצב בשטח בכל הנוגע להשתלבות נשים ערביות, בוגרות תואר ראשון, בשוק העבודה במדינת ישראל. לצורך כך בוצעו ראיונות עם 8 סטודנטיות אשר עסקו בתחושות לאחר סיום התואר, האם מרגישות שהפיקו תועלת מהתואר וכן, דן בניסיונות של הסטודנטיות להשתלב בשוק העבודה ודרכי ההתמודדות עם הקשיים הנובעים מכך.

בחלק סקירת הספרות אציג מאמרים הסוקרים את מעמד האישה הערבייה וכן אדון בתהליך השתלבות האישה הערבייה בשוק העבודה וההשכלה. בחלק הממצאים אציג את התמות העיקריות שעלו מתוך הראיונות עם הנשים. לבסוף, בחלק של הדיון המסכם אדון בצורה אינטגרטיבית וביקורתית באותן תמות עיקריות.

2. סקירת ספרות

2.1. חלק א': מעמד האישה הערבית

על מנת שנוכל להבין מהו מעמד האישה הערבית יש צורך להציג את הרקע ההיסטורי שהוביל אותה למעמדה הנוכחי. אנו יודעים שבחברות מסורתיות לא עירוניות משקי הבית החקלאיים מילאו וסיפקו את צרכי המשפחה. באותה תקופה הייתה חלוקת עבודה על בסיס מגדרי בין נשים וגברים ושניהם עבדו בפרך לשם סיפוק צרכי המחיה המשפחתיים (קמיר, 2002). החוזה המגדרי מכון את הנשים להיות אחראיות על עבודות הטיפול והתחזוקה הרגשית, בניגוד לגברים שאחראים לכאורה על ייצור המשאבים החיצוניים של המשפחה. כתוצאה מכך, נשים אלו תופסות את עצמן כמפרנסות משניות ולא עיקריות. תפיסה זו מעצבת את התנהלותן ביחס לעבודה (סער, 2010).

נשים ערביות בחברה הישראלית נמצאות למעשה תחת הגבלות חברתיות כבדות כחלק מן התרבות שלהן שאינה מעודדת נשים לצאת ולעבוד מחוץ לבית. מרבית הנשים הערביות בישראל חיות בחברה פטריארכית ומצופות להישאר בין גבולות בתיהן, לציית לרצונותיהם של בעליהן ולצורכיהם ולתמוך בהם ובמשפחותיהם. נורמות אלה מגבילות את הנשים הערביות וממקמות אותן במרחב הפרטי. המעבר בין המרחב הפרטי למרחב הציבורי מלווה בקשיים כאשר הן נתקלות בגבולות נוקשים במיוחד. ההופעה שלהן במרחב הציבורי נחשבת לרוב כפגיעה בתפקיד הנשי המסורתי של האישה אשר מצופה ממנה למלא (שפירא ועראר, 2017).

לטענתו של קמיר (2002) המעמד הבינוני בעצם גרם לקרע בתוך אוכלוסיית הנשים הערביות, הקושי לצאת מהמרחב הפרטי אל הציבורי בקרב נשים ערביות בחברה הישראלית מתבטא לא פעם כאשר אנו מתייחסים אל כניסתן של אותן נשים לשוק העבודה בישראל. למעשה מצד אחד הן מצליחות "לחיות את החלום" ולעבוד כמו שהן רוצות ומצד שני, גורמות לנשים הדתיות יותר קשיים בקבלת הבנה מהחברה סביבן (שפירא ועראר, 2017).